

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תקל ♦ שבת שקלים

פ' משפטים ♦ כז שבט ה'תשפג

דברי אלוקים חיים מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו'.
ופירש רש"י שכל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים אבל מקום שכתוב ואלה (עם ו') מוסיף על הראשונים. והכוונה הוא כאן לומר שמה הראשונים מסיני אף אלו מסיני, כלומר שהפרשה שלנו פרשת משפטים קשור לפרשת יתרו ששם כתוב העשרת הדברות שנאמר מסיני ולכן כתב "ואלה" שתדע שכמו שהראשונים שהם עשרת הדברות הוא מסיני כמו כן כאן שכתוב משפטים שבין אדם לחבירו שתדע שגם זה מסיני הוא. והוקשו המפרשים על לשון שכתוב לפניהם, ורש"י פירש שהכוונה שאמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם פרק והלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם עכ"ל. ועוד פירש רש"י שלפניהם הכוונה לומר שלא יבוא לדין לפני עכו"ם ואפילו יודע שבדין אחד שהם דניו אותו כדייני ישראל מכל מקום אל תביאיהם בערכאות שלהם שהביא דיני ישראל לפני עכו"ם, מחלל את השם וכו'.

ונראה לומר בעזרת השם יתברך, שידוע שכל פרשה ופרשה בתורה נעוץ תחילתו בסופו, ולכן כאן בפרשת משפטים שקאי יותר על דיני התורה שבין אדם לחבירו, וקאמר לפניהם "כלומר שמצוות שבין אדם לחבירו תשים עוד לפני המצוות שכתובים בפרשה הקודמת של פרשת יתרו שהם עשרת הדיברות שהם ביותר בין אדם לקונו, שאל יחשוב האדם לחלק בין מצות שבין אדם לקונו לומר שהם החשובים יותר ויזלזל במצות שבין אדם לחבירו ולכן כתוב אשר תשים לפניהם שתדע שיתכן שהם עוד יותר חשובים, כי ידוע שכל מצוות שבין אדם לחבירו הם ביותר חמורים מכיון שיש בהם ב' דברים שגם בין אדם לקונו יש בהם מכיון שה' ציוה זאת ולכן החטא יותר גדול ויותר חמור שאמרו חז"ל שמצוות שבין אדם לחבירו לא מתכפר אף בתשובה וגם לא יום כיפור מכפר עד שירצה את האדם שחטא לו, ואם גזל צריך להחזיר הגזילה, ולכן כתוב לפניהם לומר שיחשוב את המצוות שבין אדם לחבירו וידע שזה הכל מאת השי"ת וכמו אנכי ה' אלוקיך ויזהר לקיימם.

וגם אפשר לומר שקאי הפסוק שאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם שכתב רש"י שזה מוסיף על הראשונים, שזה קאי על הפסוקים האחרונים שבפרשה הקודמת, שכתוב בפסוק (כ, כב) ואם מבחב אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה, וכתב רש"י הק' הא למדת שאם הנפת עליה ברזל חללת, שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיונף המקצר על המאריך, ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים שאינם ראות ולא שומעות ולא מדברות על ידי שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה, בין אדם לחבירו, על אחת כמה וכמה שלא תבואוהו פורענות עכ"ל"ק של רש"י המלמד אותנו מוסר השכל.

וגם זה סגולה לאדם שלא יבוא עליו פורענות ח"ו, שיעסוק בזה להטיל שלום בין איש לאשתו ובין משפחה למשפחה ובין אדם לחבירו, ולא יבוא עליו פורענות עליו בעז"ה. המשך בעמ' ב'

דברות קודש מרוך רבינו עט"ר שליט"א

וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים אם רעה בעיני אדוניה... והפדה... אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע... ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף (כא, ד)

התורה הקדושה צועקת כאן מעומק הלב על אורך גלות ישראל, וכפי שרבינו האור החיים הקדוש מפרש והולך ברמז הפסוקים, וכדלהלן: 'וכי ימכור איש' הקדוש ברוך הוא שנקרא 'איש', 'את בתו לאמה' מכר את כנסת ישראל הנקראת 'בתו' שתלך בגלות ותהיה 'לאמה' אצל הגויים, ושואלת התורה מדוע 'לא תצא כצאת העבדים'? שהרי עם ישראל כבר בגלות קרוב לאלפיים שנה, ומדוע שונה מכל אמה היוצאת לאחר שש שנים? ולמרות 'אם רעה בעיני אדוניה', שהיא ממשיכה לחטוא, אי אפשר לקרוא לה 'רעה' כי היא בגלות וצער וזה מכריח אותה לחטוא, והקדוש ברוך הוא יוכל לבחון הדברים רק לאחר שיקיים 'והפדה' שיפדה אותה מהגלות, ואז יראה שרק כובד הגלות מונע אותם מלעבוד את ה' כרצונם האמיתי. והתורה מוסיפה וטוענת לפני הקדוש ברוך הוא: 'אם אחרת יקח לו' שבגלות כל השפע הטוב עבר לאומות העולם, כאשר 'עיני כל ישראל ראות', אז לפחות 'שארה כסותה ועונתה לא יגרע' שיהיה לכלל ישראל את הצרכים המנימיים של אוכל וביגוד, ו'עונתה' שה' יענה לתפלותיהם.

'ואם שלש אלה לא יעשה לה' כמו שאנו רואים שאין לבני ישראל הצרכים הרגילים, ו'יצאה חנם' מהגלות אפילו אין להם שום זכות, 'אין כסף' אפילו שאינם כוספים לגאולה. ואמר על זה הרה"ק רבי יצחק מסקווירא צוק"ל, איז א גוטער פראוועניא, היינו פרקליט טוב, שמליץ יושר ומלמד זכות על כלל ישראל.

יה"ר שנקיים את הנסוּף נכספתי ונזכה לראות במהרה בתפארת עוזך ולגאולה השלימה מתוך רחמים וחסדים מגולים.

רק שבתו יתן ורפא ירפא (כא, יט)

המילה "שבתו" מרמזת כאן לשמירת שבת כהלכתו, והיינו "רק שבתו" אם ייתן את "שבתו" שזהו שבת "לה" וייזהר בכל הלכות שבת ודקדוקיה ומצוותיה, אזי יזכה ש"ורפא ירפא" שהקב"ה יגמול לו כמעשיו וירפא אותו מכל נגע ומחלה, ולכן אף נהגו בכל תפוצות ישראל לברך מי שבירך לחולה דווקא בשבת ולומר "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא" שזהו בזכות שמירת השבת וכידוע סגולה גדולה ונפלאה לכל הישועות להקדים זמן שבת, וחשבתי שהוא מרומז בר"ת של הפסוק ר'ק ש'בתו יתן ו'רפא ירפא, ר"ת י'קדים ש'בת י'ביא ר'פואה ו'ישועה.

כן אמרתי למצפים לזרע ברך ד', שיקדימו זמן שבת ורמז לכך בר"ת ק'דימת ז'מן ש'בת הוא ר"ת ז'רע של ק'יימא
יה"ר שבזכות שנתחזק בקדושת השבת יתפארו כל חולי ישראל ואבינו מלכינו יסיר המגיפה מנחלתו וישמרנו מכל צרה ומצוקה ונזכה כולנו במהרה לגאולה השלימה מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן

◆ המשך דא"ח רבינו הק' זיע"א ◆

וגם בפסוק (כ, כג) כתב רש"י על הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחו אשר לא תגלה ערוותך עליו, כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות (כלומר מדריגות) אלא חלק יהא משופע, שע"י המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך וכו' ואתה נוהג במנהג ביזיון, והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיונם, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם דעת להקפיד על בזיונם, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג ביזיון חבריך, שהוא בדמות יוצריך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה [כלומר שלא תנהג בו מנהג ביזיון]

הרי לפנינו דברי קודשו של רש"י המלמד אותנו מוסר השכל כיצד לנהוג בין אדם לחבירו, ולכן אפשר לומר שרש"י מרמז אותנו במה שכתב שתיבת "ואלה" מוסיף על הראשונים, וזה שתשים לפניהם, שקאי על הפסוקים שמסיים בהם פרשת יתרו, וכוונתו שתשים את דברי המוסר הנ"ל, לפני בני אדם שידעו לדבר בדברי המשפטים שבין אדם לחבירו ולא יזל זל בחבירו, וידעו שזה הכל דברי ה' כמו עשרת הדברות, וכל התורה כולה מקשה אחד הוא, ותורה שלימה ניתנה מסיני הן ההלכות שבין אדם לקונו ובין ההלכות שבין אדם לחבירו, וגם תורה שבכתב ובעל פה הוא מקשה אחת מאת ה' יתברך, שניתנה מסיני ולא עוד שחז"ל אמרו שכל דבר של הלכה ותורה שתלמד ותחדש, הכל ניתנה למשה מסיני לעם ישראל.

והנה בפרשתנו נכתב שאמרו ישראל, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע והארכנו בזה בפרשה הקודמת בענין הקושיא שמכיון שאמרו נעשה ונשמע למה היה צריך כפיית ההר עליהם שיקבלו את התורה, והבאנו לבאר בדברי המפרשים לתרץ בזה ושהתחדש לנו בסייעתא דשמיא.

ועתה נוסיף לתרץ דמכיון שהזכרנו שעיקר הפרשה שלפנינו הוא ממצוות שבין אדם לחבירו, ולכן אפשר לומר שהכפיה היתה על זאת, והגם שאמרו נעשה ונשמע, אפשר לומר "שנעשה" נאמר על מצוות שבין אדם לה' יתברך, שזה קיבלו ברצון שהבינו שהם מצוות הש"ת וכלי להבין הדבר קיבלו ברצון ואמרו נעשה ולא נשאל למה ומדוע ומה טעם יש בדבר, אבל במצוות של בין אדם לחבירו חשבו שזה תלוי בשכל האדם ואמרו ש"נשמע" עליהם כלומר שנשמע ונתבונן בדבר בשכלינו להבין אם אנו חייבים לשלם או לא ולא שזה תלוי ברצון ה', ולכן היתה הכפיה של ההר כגיגית עליהם להורות שאין על זה שום בחירה וצריך לעשותם באמונה ובפשטות מה שכתבה התורה הק' אף שאין מבינים הטעם, וידוע מה שכתב הסמ"ע בשו"ע חו"מ שדעת בעלי בתים הם היפך מדעת תורה, כלומר שבעיני חושן משפט שהם דינים של בין אדם לחבירו צריכים ג"כ לעזוב את השכל לגמרי ורק לעשות כרצון ה' המבואר בתורה ובדברי חז"ל ובפוסקים הק' המקובלים בכלל ישראל ולשמע בדברי השופט והדיין שבכל דור ודור ולעשות הכל כמו שיוור לנו לעשות. וגם אפשר להוסיף שמה שנאמר "נעשה ונשמע" רק בפרשת משפטים להורות שזה השלימות שגם במצוות שהם בין אדם לחבירו לא יעמוד על שכלו אלא יאמר נעשה ונעשה שמקודם נעשה מה שציווה התורה ורק אחר כך נשמע שנשתדל להבין טעמי המצוות יסוד המצוות, הן על פי נגלה שבתורה מה שכתבו הספרים הק' ובפרט בספר החינוך להבין טעמי ושורשי המצוות וכן האריך בזה בספה"ק רבינו בחיי לבאר כל מצוה על פי הפשט וגם על פי הרמז ועל פי הסוד.

ומי שזוכה להבין על פי הקבלה וסודות התורה על פי מה שמבואר בזוהר הק' ובכתבי האר"ז"ל טעמי כל מצוה ומצוה וסודיה, אשרי חלקו ומה טוב גורלו, ומכל מקום יאמין שאי אפשר לאדם לידע כל הסודות עד לעתיד לבוא שכתוב ומלאה

הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, וכמ"ש בשם הבעש"ט שאמר על הפסוק תורת ה' תמימה, שעדיין הוא תמימה כלומר שעוד לא נגעה בה אדם בשלימות עד לעתיד לבוא בעזרת השם. והנה נבאר עוד בפסוק שהתחלנו "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", וכתב התרגום אנקלוס: ואלין דיניא די תסדר קדמוהון" ויש כמה פירושים על התרגום הזה שתירגם מילת משפטים לדיניא.

ונראה לומר בדרך רמז על דרך שכתבו שבתורה הק' מוזכר ענין התוכחה בפרשת בחוקתי ובפרשת כי תבוא, והענין בזה בשני אופנים, אחד שהאדם המאמין בתורת השם, אם יראה מה שכתוב בהתוכחה וישמע בקריאת הפרשה בשבתות, אז יקבל מזה מוסר השכל להזהר שלא לעשות ח"ו עבירות שלא יבוא עליהם הפורעניות הקשה מה שנכתב בתורה, כלומר שיזהר מקודם, וחכם נקרא שרואה מה שנולד ממעשה שיעשה נגד רצון ה'.

וגם יש בזה ענין של ונשלמה שפתינו האמור בגמרא שמי שלומד בפרשת הקרבנות כאילו הוא מקריב אותם בבית המקדש, כמו כן אם קורא את התוכחה הקשה שנאמר בתורה ועוסק בה הוי כאילו כבר היה, ונפטר מהם ולא מקבל את העונש, וכמובן שמדובר שמקבל עליו לכל הפחות בהרהור תשובה שלא לעשות עוד כזאת, וזה מה שאמר הכתוב "אלה המשפטים אשר תשים לפניהם" [והתרגום פתר וכתב ואילן דיניא] כלומר שהדינים תשים לפניהם ולא ח"ו עליהם וכמו תינוק בבית הספר שאם הוא חכם ורואה שרבו מראה לו את המקל, ואומר שאם יעשה ח"ו כך וכך הוא יכה במקלו הוא מבין שלא לעשות זאת אבל אם הוא טיפש הוא מזלזל בזה שרואה את המקל, ואז אם יעשה את מה שלא צריך לעשות כמובן שיכהו המורה במקלו

ועוד יש בזה ענין הידוע מצדיקים הק' ובפרט בתלמידי הבעש"ט הק' שלפעמים ראו דינים ח"ו על אדם ורצו להמתיקם ודיברו קשות על האדם שבאו עליו הדינים, וגם דיברו אליו קשות דהיינו הדברים הקשים כגידין וגם לפעמים ביזו את האדם וגם ידוע שהיו צדיקים שגם כיבדו את האדם במכת יד, וזה הכל שרצו לעשות טובה לאיש ישראל, ואף שהרואה חשב שהוא מבזה אתו על לא דבר, אבל החכם ידע והבין מה היתה הכוונה שלהם ולרוב פעמים ראוי בעינם הגשמי שע"י זה שעשו הצדיקים נמתק הדין הקשה שיש על האדם, בזה שהקדימו הצדיקים לעשות כעין זה הדין הקשה שיש על האדם ובזה גרמו שלא יקבל יותר, כי מה לו מקצתו ומה לי כולה, וזה הענין לא ניתן לעשות לכל אדם כי אם לצדיקי האמת שכל כוונתם לשם שמים כידוע.

וזה ראינו גם אצל רבותינו הק' אבל לא כולם הבינו זאת כי השטן מבלבל ומקרר את האמונה בה' ובמשה עבדו דהיינו הצדיקים שבכל דור ודור, וזה מה שכתב התרגום "ואילין דיניא בי תסדר קדמיהון" דהיינו שה' יתברך מצוה למשה רבינו שיעשה ויסדר הדינים הקשים שיש על עם ישראל מקודם שבזה יצילם מעונשים הקשים שמגיע עליהם.

ומכיון שאנו נמצאים בסוף ימי השובבי"ם והשבת הוא גם כן שבת שקלים עלינו להתחזק והכל הולך אחר החיתום דהיינו הסוף, שנזכה לקיים כל מה שקיבלנו עלינו בימים של השובבי"ם, וניזהר שבקריאת הפרשיות של הקמת המשכן והקריאה תעורר הזמן ונזכה לבנין בית המקדש השלישי ויתקבלו תפילות ישראל שאומרים בזה השבת שקלים "אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונישא ובצדק הגה ערך כי תשא" בקרוב ממש ע"י משיח צדקינו מתוך רחמים וחסדים מגול ים במהרה בימינו אמן.

פניני תינים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא, א)

מה הראשונים מסיני אף אלה מסיני. (רש"י) כדי שלא יהיו אנשים סבורים, כי מכיון שהמשפטים הם בעלי אופי הגיוני ומחויבים לפי השכל, אינם איפוא מצוות אלוקות אלא יצירות אנושיות – על כן העידה התורה, שהם "מסיני" כדוגמת מצוות אחרות שהן בבחינת חוקים ויש לקיימן רק מפני רצון השם-יתברך ולא משום שהשכל מחייב אותן...

(חידושי הרי"ם)

ועבדתם את ה' אלקיכם וגו' לא תהיה משכלה (כג, ה – ו)

ירמוז כנודע מפי צדיקים שכאשר האדם משכים בבוקר ועוסק תחילה בתורה ותפילה ורק אח"כ הוא נפנה לעסקיו הגשמיים, הריהו מצליח בעסקיו ואינו בא לידי מכשול לא בגשמיות ולא ברוחניות. וע"ז רמז שכאשר בתחילה ועבדתם את ה' אלקיכם בק"ש ותפילה וכו', אזי לא תהיה משכלה אותיות מכשלה, שבאופן זה אינו בא לידי מכשול כלל.

(חוקי חיים)

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (כד, ז) עיקר הבירור הוא ע"י אריכת הגלות והנסיון וצפייתנו אליו יתברך, כי בוודאי אנחנו זרע עם הקודש לא נעזוב את אבינו מלכינו כאשר לא עזבוהו אבותינו, אשר בכל דור ודור באנו באש ובמים על דבר קדושת שמו יתברך, ואם גם זה היה ח"ו רצון הבורא ברוך הוא לנסות אותנו בנסיונות אלף פעמים כמוהו ח"ו, בוודאי לא נעזוב ולא נטוש אותו עד עולם, כי זה היה כפיית הר סיני שלא נעזוב הקדוש ברוך הוא בכל מיני קושיות ונסיונות, ואנו הבטחנו אתו יתברך כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, כי דיבר לשון קשות, בכל מיני קושיות ח"ו נשמע לו יתברך ונעשה מצותיו

(שומר אמונים)

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת כו' (כד, יז). דהנה האדם בעבודתו להשם יתברך בתורה ובמצות מביא תענוג גדול למעלה. וכשאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו הבחינה הוא על זה, אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא אז בוודאי מוכח שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו ולכך מסייעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר ומראה כבוד ה' כו', שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקדוש ברוך הוא נהנה ממנו ולזה כאש אוכלת אם לבו בוער כאש וקל להבין.

(קדושת לוי)

בושלי תינים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא, א)

שאל שר אחד, את הצדיק מאפטא ר' אברהם יהושע העשיל זיע"א, אצלנו מי שיש לו תביעה על חברו מגיש כתב תביעה לבית המשפט והשופט קובע תאריך המשפט, בינתיים יש לו לשופט שהות לעיין בדבר, וכשמגיע זמן המשפט מעמידים שני הצדדים עורכי דין, דנים ומתווכחים, ואחר כך מוציא השופט פסק דינו, ויש גם אפשרות לערער וכו', ואילו אצלכם היהודים באים פתאום לרב מציעים את הטענות, והרב כמעט תמיד פוסק מיד, היתכן שיש בנוהל כזה משפט צדק?

ענה לו הרה"ק מאפטא, אמשול לך משל, פעם רדף זאב אחרי שה השיגו, כשעמד לטורפו הגיע פתאום הארי והוציא את השה מידו של הזאב, טען הזאב, הרי זו גזילה ממש, הלכו שניהם להתדיין לפני השועל, פסק השועל, יחלוקו, חצי לארי וחצי לזאב, ומי יחלק את השה כדון, נמנו וגמרו שהשועל יחלק, מחלק השועל את השה לשנים וקובע שאין החלקים שווים, נשך קצת מאותו החלק שנראה לו יותר גדול, כדי להשוותו לשני, אלא ששוב נראה לו ששכשיו זה קטן יותר מדי ונשך מהשני, וכך נשך פעם מחלק זה ופעם מחלק זה, עד שלא נשאר כלום בשביל בעלי הדין.

אמר לו הרה"ק מאפטא, כך הוא אצלכם, אתם מתדיינים ומתדיינים, מעמידים עורכי דין ומערערים, ובסופו של דבר ההוצאות ושכר הטרחה ה"שושבינים" אוכלים את הכל ולא נשאר כלום בשביל בעלי הדין. אבל אצלנו משתדל הרב לפסוק מיד, או לעשות פשרה וכך נאה ויאה לו, שלא לקפח את שני הצדדים גם יחד.

(אמרות חכמה)

הליכות תינים

הנאה מנר שהדליק נכרי כשהיה לו נר קלוש

שאלה: נפסק בשו"ע (רעו, ד): אם יש נר בבית ישראל ובא אינו יהודי והדליק נר אחר, מותר להשתמש לאורו בעוד נר ראשון דולק, ע"כ. מה הדין באופן שהיה נר קלוש בבית, כגון חשמל קופץ וכדומה, האם בכה"ג ג"כ מותר ליהנות מנר שהדליק אינו יהודי. ומה הדין באופן שלא היה בבית הישראל נר דולק, אלא שאור הרחוב מאיר תוך הבית, האם בכה"ג ג"כ מותר ליהנות מנר שהדליק אינו יהודי.

תשובת הגאון רבי יקותיאל ליברמן בספרי גם אני אודך:

לענ"ד נראה שאם אין האור מספיק חזק, ואינו יכול ליהנות מהאור כדבעי, אסור ליהנות מהנר שהדליק האינו יהודי, שהרי הטעם דמותר להשתמש לאור הנר מבואר במשנ"ב (סקל"ד), כיון דבלא"ה היה יכול מתחלה קצת להשתמש לאורו, וא"כ בנידו"ד שלא היה יכול ליהנות מהאור כדבעי, משום שהוא קלוש או שהוא קופץ וקשה להשתמש לאורו, ושפיר נהנה ממלאכת הגוי, אסור ליהנות מהנר.

ושבו ראיתי שכן העלה בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סימן ה אות א), ז"ל: נלענ"ד מי שיש לו נר אחד בתוך ביתו, והאור הוא קטן מאוד שאינו יכול לקרות לאורו, ועבר והדליק בשבת ע"י עצמו או ע"י נכרי עוד נר אחד, דבכה"ג ודאי אסור ליהנות בשבת הנאה כזו שלא היה יכול ליהנות מקודם כשהאור היה חלש, ואע"ג שהאור הרי נוצר משני גורמים של היתר ושל איסור, מ"מ לא דמי להוספת מלא ותבלין (בסימן שיח, ט), דכיון שנימח ואינו ניכר לכן חשיב כחלש דליתא, משא"כ הכא הרי רואים לעינינו נר נוסף שהודלק בשבת ואסור ליהנות ממנו, ודומה ממש לנהנה מנר של ערלה, דחשיב כנהנה משמן שאסור בהנאה, או כמי שהוסיף להדליק עוד נר שהוא מודר הנאה ממנו, דודאי אסור לו ליהנות אח"כ מריבוי האור, כך גם כשנהנה מנר שהודלק בשבת, עכ"ל.

ואע"פ שאפשר לצדד להקל, מטעם דכשהחשמל קופץ יכול להשתמש לאורו, כמו ללכת בבית וכדו', וא"כ אע"פ שלישב ולקרות לאורם קשה, מ"מ אולי כיון שיכול ליהנות קצת מן הנר הראשון, מותר גם ליהנות מהתוספת אורה, דהרי במשנ"ב כתב דסגי בהנאה קצת.

מ"מ מסתבר להחמיר, דהמציאות הוא דחשמל קופץ לא חשיב הנאה כלל, ואדרבה מפריע, ובודאי שנהנה מהדלקת הנר שהדליק הנכרי. והמשנ"ב מיירי מהנאה "קצת" שהיא הנאה גמורה, וכמו בנר קטן שאף שמאיר רק קצת אבל כשעומד סמוך לה נהנה ממנו לגמרי. ואילו בחשמל קופץ לא נהנה כלל, שאינו יכול ליהנות ממנה ברציפות, כמו בהנר הקטן שדולק רגיל, וא"כ אין ראייה מהמשנ"ב שמקיל בהנאה קצת, להתיר בחשמל קופץ.

ומהאי טעמא, גם באופן שלא היה בבית הישראל נר דולק, ורק אור הרחוב האיר תוך הבית, ובא נכרי והדליק נר, אסור ליהנות מהנר. דהגם דמפשוט דברי המחבר משמע דכל שהיה אור בבית מתחילה, מותר ליהנות מהנר שהדליק הגוי. מ"מ באופן שהאור קטן מאוד ואינו יכול לקרות לאורו, ודאי דאסור ליהנות מהדלקת הנכרי, שהנאה כזו לא היה יכול ליהנות מקודם כשהאור היה חלש.

ולכן אם אור הרחוב שמאיר תוך הבית אינו חזק כל כך כהדלקה הנעשית בפנים, יש לאסור ליהנות מאורה. וגם אם אור הרחוב חזק מאד שבכהאי גוונא יש להסתפק אם שייך לאסור, אעפ"כ לענין הנאה מההדלקה שעשה הנכרי, כגון שהאיר את כל הבית ע"י שהרים את המתג הראשי של החשמל, יש להחמיר שלא ליהנות בכל חדרי הבית, אלא אם כן אור הרחוב הורגש חזק בכל הבית. – וכן משמע במש"ב (רעו, סקל"ב) שכתב: ומיירי כשהיה יכול מתחלה "במקום הזה" עכ"פ ליהנות קצת לאור הנר הראשון, ולכן שרי, ובלא"ה אסור. עכ"ל. הרי דדוקא כאשר היה יכול ליהנות מתחלה "במקום הזה" הוא דשרי. וא"כ בשאלתא דידן כאשר הודלק החשמל בכל הדירה, מותר ליהנות רק במקום שהיה מואר מתחילה כדבעי.

ברם, גם אם אנו אוסרים ליהנות מהאור שהדליק הנכרי, מ"מ אינו מחוייב לצאת מהבית אע"פ שנהנה מזה שהאור בביתו, וכמבואר ברמ"א (רעו, א), ועיין מג"א (סק"ה) ומחצה"ש בשם הב"י, דאף אם שבת אצל אינו יהודי, כביתו הוא ולא אטריחוהו לצאת מביתו, וגם אינו צריך להפוך פניו, אא"כ שרוצה לעשות מדרך חסידות כשמאול בגמרא שבת (קכב:), עיי"ש.

מאת

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בק"ק קראלי ומח"ס גם אני אודך

נעימות חיים

רשעים עזב בבהלה את הבית ובאמצע יום השבת עזב את העיר.

השמועה עברה מבית לבית. נזיפתו הצורבת של ר' ישראל, גאון וצדיק הדור, ובריחתו מהעיירה העליבה אותם עלבון נוקב ויורד עד תהום הנפש, גם ראשי הקהלה, האחראים לחטיפה, הכירו בחטאם והחליטו לשחרר את הילד החטוף ולפייס את ר' ישראל, אולם, לא נמצא איש בכל העיירה שהיה לו העוז ללכת בשליחות זו ולהסתכל בפניו של ר' ישראל עד שר' אליהו מקרטנינגה, שהיה באותו מעמד, קיבל זאת על עצמו.

אחרי חיפושים רבים הוא מצא את ר' ישראל מהלך בין ההרים שבתחומי העיר שקוע במחשבות נוגות. אחרי שגילה לו ר' אליהו ששחררו את הילד החטוף נאות ר' ישראל לשוב העיר. מסופר שכאשר בטלה הגזירה הנוראה ושוב לא חטפו את ילדי ישראל לצבא הצאר הרוסי, שמח רבי ישראל שמחה גדולה מאד. שמחתו על ישועת ה' והצלתו הייתה כה גדולה עד שהוא גער בתלמידיו על שלא ברכו את ברכת "הטוב והמטיב" בשם ומלכות.

(מורשת אבות)

איש נשוא פנים נפלה לרגליו והתחננה שיציל את ילדה.

ר' ישראל הקשיב לסיפור דבריה, הרגיע אותה וביקשה לבוא לאחר שבת, בליל שבת ובשבת בבוקר, הלך ר' ישראל לבית הכנסת להתפלל ולא דיבר עם איש מאומה בעניין זה. אחרי תפילת שחרית, באו כל נכבדי המקום לאכסנייתו של רבי ישראל לקידוש, אחרי שקידשו על היין, קם פתאום ר' ישראל ממקומו בקצף נורא והתחיל לנזוף במסובים ולכנותם בשם רוצחים וגונבי נפשות, בהיותו מכיר את ראשי הקהלה, פנה לכל אחד באופן אישי, לאחד אמר "הרי צדיק אתה וקושר את מטפחתך על הצוואר בשבת, כדי לא לטלטל אף במקום עירוב, ואילו לעבור על הפסוק: 'גונב איש ומכרו מות יומת' לא אכפת לך?" לשני אמר "הרי אתה מחזר אחרי מצוות ומדקדק בקלה כבחמורה, ואילו למסור נפש מישראל לשמד מותר?" לשלישי אמר: "הרי אתה מדקדק במצה שמורה ובאתרוג מהודר, ואילו לעבור על הלאו: 'כל אלמנה ויתום לא תענון', שיש עליו מיתה בידי שמים, אין אתה חושש?" וכן לרביעי וכן לחמישי. הקהל נדהם ונבהל מפניו ולא יכלו לפצות פה לענות לו, ר' ישראל קפץ ממקומו כאילו הכישו נחש, ותוך זעקה מרה שאסור להימצא בחברת

וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת (כא, טז)

בספר "תנועת המוסר" מובא סיפור על מסירותו הנפלאה של רבי ישראל סלנטר להצלת ילד מידי שוביו: בזמן עלות ניקולאי הראשון על כיסא המלוכה ברוסיה השתנה היחס ליהודים לרעה. גזירות רבות ניתנו עליהם. באותה תקופה נגזרה גזירת (הרקטורים) "הקנטוניסטים" האכזרית. הרוסים היו חוטפים ילדי ישראל ומוסרים אותם למלכות לשם עבודת צבא ממושכת. בחלקה של העיירה סלנטר נפלה הגזירה לתת ילד אחד לצבא, עיני ראשי הקהלה התחילו לפזול לעבר משכנות הדלים כמנהג הימים ההם. באותם ימים נקלעה לסלנטר אלמנה עניה, שהייתה מחזרת על הפתחים ומנגנת בתיבת נגינה כמקובל בסביבה ההיא, היא הלכה בלוויית בנה הקטן, שהיה אוסף את הפרוטות שהיהודים היו זורקים לה, ממוני הקהל חטפו את הילד מידי אמו, שינו את שמו לשם אחר מילדי המקום ורשמו אותו לעבודת הצבא לשם מילוי חובתם למלכות. זעקות האלמנה הענייה הרקיעו שחקים. דעתה נטרפה עליה, היא התרוצצה מבית לבית, דפקה על דלתות גבאי העיר, אך ללא הועיל. באותו זמן הגיע רבי ישראל לשבות בסלנטר, האישה בראותה לפניה

מאות כבר נושעו! ומה איתך?
רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של
מרכז "אמונת חיים" קראלי
כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון
רח' דב גור 20/23 אשדוד
טל. 055-6798152
או בדוא"ל: 8659931@gmail.com

מזלא טבא וגדיא יאה
שלוחה לידידינו עוז המשפיע העומד לימינינו
הגה"צ **קלמן אהרן אנגלברג** שליט"א
מחותנו של מרן רבינו שליט"א
ולבנו הר"ר דוד הי"ו
חתן ידידינו הרה"ח ישראל אליעזר שטרן הי"ו
להולדת הנכדה/הבת
יה"ר שירוה רוב נחת ותענג דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

לזכר עולם יהיה צדיק
הגה"ק **יעקב יחזקיה זי"ע**
ב' יגד יעקב מפאפא
נלב"ע ביום ב אדר תשא
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
הרה"ק **מרדכי מזוועהיל זי"ע**
בן הרה"ק גדליה משה זי"ע
נלב"ע ביום כח שבט תשמב
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
הגה"ק **שאול בראך זי"ע**
אבד"ק קאשוי
ומלפנים רב העיר קראלי
נלב"ע ביום כו שבט תשו
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
רבינו הגדול
הגה"ק **יצחק צבי משה זי"ע**
בן רבינו אביגדור מוזס זצ"ל
מקראלי
נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
מרת **סימי מימי ע"ה**
מלכה
בת פרלה ז"ל
נלב"ע י"ב טבת ה'תשפ"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
הרבנית **לאה אסתר ע"ה**
בת הרה"ק חיים מנחם מנדיל זצ"ל
נלב"ע כט שבט תשנג
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
הגה"צ **משה וועבר** זצוק"ל
בהרה"צ **מרדכי זצ"ל**
נלב"ע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
מרת **עשה ע"ה**
בת פרחא **ארזואן ע"ה**
נלב"ע י"א שבט תשפ"ב
ת. נ. צ. ב. ה.